KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Yaylı Çalgılar Öğrenci Orkestralarında Makamsal
ve Tonal İki Örnek Eser Üzerinden Toplu Çalışma
Tekniklerine İlişkin Çalışma Önerileri

Suggestions for Study on Collective Working
Techniques through Two Examples of Maqamic
and Tonal Pieces in String Instruments Student
Orchestras

Yakup Alper VARİŞ*
Türker EROL**

Makale Türü/ Article Information/ Информация о Статье:

Araştırma Makalesi/ Research Article/ Научная Статья

Atıf / Citation / Цитата

Varış, Y. A. ve Erol, T. (2021). Yaylı çalgılar öğrenci orkestralarında makamsal ve tonal iki örnek eser üzerinden toplu çalışma tekniklerine ilişkin çalışma önerileri. *Kesit Akademi Dergisi*, 7 (29), 380-404.

Varış, Y. A. & Erol, T. (2021). Suggestions for study on collective working techniques through two examples of maqamic and tonal pieces in string instruments student orchestras. *The Journal of Kesit Academy*, 7 (29), 380-404.

doi 10.29228/kesit.52636

Geliş/ Submitted/ Отправлено: 15.09.2021
Kabul/ Accepted/ Принимать: 09.12.2021
Yayın/ Published/ Опубликованный: 25.12.2021

Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır. This article was checked by Intihal.net. Эта статья была проверена
ИНТИХАЛ.НЕТ Bu makale Creative Commons lisansı altındadır. This article is under the Creative Commons license. Это
произведение доступно по лицензии Creative Commons.

*Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, yalperv@omu.edu.tr

**Dr. Öğr. Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi, trkerol76@gmail.com

KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Yaylı Çalgılar Öğrenci Orkestralarında Makamsal ve Tonal İki Örnek
Eser Üzerinden Toplu Çalışma Tekniklerine İlişkin Çalışma Önerileri¹

*Suggestions for Study on Collective Working Techniques through Two
Examples of Maqamic and Tonal Pieces in String Instruments Student
Orchestras*

Doç. Dr. Yakup Alper VARİŞ

Dr. Öğr. Üyesi Türker EROL

Öz: Bu araştırmada, yaylı çalgı öğrenci orkestraları için makamsal ve tonal iki örnek eserin müzikal ve teknik analizi yapılarak toplu çalışma teknikleri ve eğitim yöntemlerine ilişkin çalışma önerileri geliştirilmiştir. Araştırmada, yaylı çalgı öğrenci orkestralarının eğitim yöntemlerine bir bakış açısı kazandırmak ve orkestra eğitimine ilişkin kaynak oluşturmak amaçlanmıştır. Yaylı çalgılar öğrenci orkestralarında toplu çalışma teknikleri ve eğitim yöntemlerine yönelik yaklaşımların nasıl olabileceğine ilişkin öneriler geliştirmek amacıyla ilgili alan yazın çerçevesinde belirlenen eserlerin biçimsel ve teknik analizleri yapılmıştır. Eserlerin orta seviyede bir öğrenci orkestrasının düzeyine uygun, müziksel anlamda zengin öğelerden oluşmuş olmasına, sol el ve yay teknikleri bakımından öğretici nitelik taşımasına özen gösterilmiştir. Eserler yaylı çalgılarda sol el ve sağ el teknik özelliklerinin yanı sıra müzikal öğeler bakımından hem bütünsel olarak hem de ölçüler halinde derinlemesine irdelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda toplu

¹ "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir. Bu çalışma, ikinci yazarın "Yaylı çalgı öğrenci orkestralarının eğitim yöntemlerinin incelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanılarak oluşturulmuş ve 05 Eylül 2021 tarihinde IV. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Sempozyumu (USVES) 'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Katkı Oranı Beyanı: %50-%50. Sorumlu Yazar: Yakup Alper VARİŞ

Statements of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors": No conflicts of interest were reported for this article. This study is derived from the second author's master's thesis and presented as an oral presentation on 05 September 2021 USVES IV. Ethics committee approval is not required for this article. Author Contributions: %50-%50. Corresponding Author: Yakup Alper VARİŞ

çalma tekniklerine ve eğitim yöntemlerine ilişkin ortaya konan çalışma önerilerinin ilgili ve benzeri eserleri çalışırken orkestra eğitimcileri ve öğrencilerine yararlı olacağı öngörülmektedir. Yaylı çalgılar öğrenci orkestralarının eğitiminde bu tür yaklaşımlara yer verilmesinin, orkestra için alınan yolun daha sağlıklı ve verimli olmasının önünü açacağı düşünülmektedir. Bu çalışma önerilerinin yanı sıra eğitim-öğretim amaçlı öğrenci orkestralarında, eğitim yöntemlerinin şeflere göre farklılık gösterebileceği dikkate alındığında farklı yaklaşımları içeren toplu çalışma tekniklerinin irdelenmesinde yarar olacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaylı çalgılar öğrenci orkestraları, orkestra eğitimi, toplu çalışma teknikleri, müzikal analiz.

Abstract: In this research, musical and technical analysis of two sample works, modal and tonal, for string instrument student orchestras has been made, and study suggestions have been developed on collective study techniques and training methods. It is aimed to gain a perspective on the education methods of string instrument student orchestras and to create a resource on orchestra education in this research. In order to develop suggestions on how to approach ensemble techniques and educational methods in string instrument student orchestras, the pieces determined within the framework of the relevant literature were subjected to form and technical analysis. It was taken care of ensuring that the works were composed of musically rich elements suitable for the level of a middle-level student orchestra and were instructive in terms of left-hand and bow techniques. In addition to the technical features of the left and right hands on string instruments, the works were examined in-depth in terms of musical elements in measures and holistically. As a result of the findings, it is predicted that the study suggestions on ensemble playing techniques and education methods will be useful for orchestra educators and students while studying related and similar works. It is thought that including such approaches in the education of string instrument student orchestras will pave the way for a healthier and more productive way for the orchestra. In addition to these study suggestions, it was concluded that it would be beneficial to examine collective work techniques that include different approaches, considering that the training methods may differ according to the conductors in student orchestras for educational purposes.

Keywords: Student string orchestras, orchestra education, group work techniques, musical analysis.

Giriş

Orkestra, insanoğlunun birlikte seslenme gereksinimini karşılamak üzere geçmişten bu yana başvurduğu müziksel ifade araçlarından biridir. Kökleri müzik tarihinde çok eski zamana dayanan orkestra olgusu yapı, kapsam, tür, çeşit, içerik, çalgı topluluklarının nicelik ve niteliksel gelişim özellikleri bakımından süreç içerisinde işlevsellik kazanıp yeni boyutlar kazanmış ve toplumlar için günümüz müzik dünyasının vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmiştir.

Müzik çevrelerince geçmişten bugüne çeşitli biçimlerde tanımlanan orkestra, birbirinden farklı çeşitli çalgılardan ve çoksesli ya da tek sesli müzik icra eden sanatçı gruplarından oluşan, eserdeki müzikal ifadeye her grubun destek verdiği, dengeli ses bileşimlerini örgütleyen geniş seslendirme topluluğudur. (Say, 2005).

Randel'e göre (1969), orkestra, eski Yunan'da oynanan tragedyalara eşlik etmek üzere kullanılan çalgıların yerleştirildiği alana verilen isimdir. Orkestranın, Antik Yunan'da koro, dansçılar ve şarkıcıların bulunduğu sahnenin önünde bulunan alana dendiğini, Ortaçağ ile birlikte bu ismin, sahnenin kendisine denilmeye başlandığını belirtmiştir.

"Orkestra" genel olarak çoksesli müzik eserlerini seslendiren geniş çalgı topluluklarını açıklamak için kullanılır. Fakat bu işin ötesinde kavrama sahip olduğunu belirtmek gerekir. Zaman içinde askeri müzik orkestraları, büyüklü küçüklü eğlence müziği orkestraları, halk müziği orkestraları, yaylı çalgılar orkestraları gibi değişik çalgı toplulukları çeşitli müzik türleri ve formlarında etkinlik göstermiştir. Bu topluluklara da "orkestra" denildiği dikkate alınmalıdır. (Say, 2005).

Tarihsel süreçte çalgıların da eklenmesi ve yapısal değişikliğe maruz kalmasıyla gelişim göstermiş olan orkestra, günümüzde niceliksel özelliklerine ve kuruluş amacına göre çeşitli adlara sahip olmuştur. Sayıca en büyük orkestra *Senfoni Orkestrası*'dır. Senfoni orkestrasında yer alan yaylı çalgılar, aynı adla anılan *yaylı çalgı orkestrasını* oluşturur. Oda orkestrası ise sayıca daha düşük yaylı çalgıdan oluşan orkestradır. Kuruluş amacına göre orkestralar, salon orkestrası, hafif müzik orkestrası, opera orkestrası, yaylı çalgı öğrenci orkestrası gibi çeşitli adlara sahiptir (Erol, 2005:2).

Grupla müzik öğretimin yapıldığı alanlardan biri Toplu çalma'dır. Orkestra/oda müziği, toplu çalma eyleminin ortaya konduğu alanlardan biridir. "Toplu Çalgı Eğitimi"; orkestra üyelerine, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak, bireysel çalgılarını doğru, güzel ve etkili kullanabilmeleri için ihtiyaç duyulan müziksel davranışları kazandırma sürecidir. Öğrenciler, bireysel çalgı derslerindeki kazanımlarını toplu çalmanın en gelişmiş ve en teknik biçimi olan orkestra derslerinde geliştirip teknik olgunluğa ulaşmakla birlikte toplu çalmaya yönelik kalıcı bir öğrenme edinmektedirler (Varış, 2007:30).

Bu kazanımların sağlanmasına yönelik öğretim yapılan eğitim fakültelerine bağlı müzik eğitimi anabilim dalları ve güzel sanatlar fakülteleri gibi mesleki eğitim kurumlarında "Orkestra", "Orkestra/Oda Müziği" ve "Orkestra ve Yönetimi", toplu

çalgi eğitiminin gerçekleştirildiği başlıca dersler arasındadır. Erol'a (2005:2) göre kuruluş amacına göre yaylı çalgı öğrenci orkestraları, eğitim fakülteleri ve güzel sanatlar fakülteleri gibi mesleki müzik eğitimi kurumlarında orkestra eğitimi ve öğretimine yönelik olarak işe koşulmaları bakımından büyük önem taşımaktadır.

Yaylı çalgılar ailesinin üyeleri keman, viyola, viyolonsel (çello) ve kontrbas, senfoni orkestrası ve oda orkestranın bel kemiğini oluşturarak mesleki müzik eğitimi kurumlarında orkestra-oda müziği çalışmalarının temel yapısını teşkil etmektedirler. Adı geçen çalgıların ses renkleri ve teknik olanakları, öğrencinin müzik yapmaya ilgisini artırmakla birlikte düzen ve disiplin içerisinde çalışma alışkanlığı kazanmasına neden olmaktadır (Varış, 2007:33).

Mesleki müzik eğitiminin gerçekleştirildiği kurumlarda verilen çalgı eğitimi içinde ağırlıklı olarak kullanılan keman, viyola, viyolonsel ve kontrbas eğitimi alan öğrenciler, bir çalgı çalmanın verdiği haz ve güvenle, orkestra-oda müziği içinde birlikte çalarak-seslendirerek toplu çalmaya yönelik çeşitli kazanımlar elde etmekte, orkestra partilerini tanımakta, partileri nasıl çalışmalarını gerektiği konusunda ve eserler hakkındaki bilgi sahibi olmaktadır (Biber Öz, 2001:96; Gönülüm Yalçın, 2015:95).

Orkestra/Oda Müziği dersi kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler ve çalışmalar yaylı çalgı öğrencilerinin eğitiminde ana unsurlarından birini teşkil eder. Bu süreç öğrencilere, kazandıkları kuramsal ve uygulamalı müziksel davranışlarını pekiştirme, geliştirme ve sergileme fırsatı sunar (Delikara, 2017).

Orkestra/oda müziği eğitiminde eser çalışma aşamaları ve öğretim teknikleri, teknik etütlerin ve müzikal alıştırmaların toplu çalmaya etkileri, hız, nüans ve müzikal dinamik kavramları ve uygulamaları orkestra/oda müziği ders programı içinde yer verilmesi gereken konular arasındadır (Akyürek, 2018).

Yaylı çalgılar orkestraları ve oda müziği topluluklarının eğitimi ders öğretim elemanları açısından çeşitli zorluklar içerir. Orkestrada uyumu, ses birliğini sağlamak, müzikal bir takım becerileri geliştirmenin yanı sıra her biri farklı donanıma sahip olan öğrencileri bir potada buluşturmak yönetken için ince ve titiz bir çalışma temposunu gerekli kılar. Orkestrada toplu çalışma tekniklerine sahip bir eğitimci, orkestranın başarımını artırmada daha kolay yol alır.

Yaylı çalgılar öğrenci orkestralarında tını birliğini sağlama, entonasyon sorunlarını giderme, çalgıda sağ ve sol el tekniği çerçevesinde yay hızı ve basıncının denetlenmesi, pozisyon (konum) geçişlerinin düzenlenmesi, gürlük, nüans, ritmik ve metrik yapılanma, tempo, cümleme, duate, müzikal dinamik gibi kavramların sağlıklı bir biçimde uygulamaya geçirilmesi ve seviyeye uygun eserlerin belirlenmesi gibi aşamalarda, teknik ve müzikal kazanımlarının geliştirilmesinde orkestra şeflerinin yaylı çalgı çalma yetisine sahip olmaları, hem orkestra üyeleri hem de şefler için büyük avantaj teşkil edici bir unsurdur.

Orkestra eğitimcisinin yay teknikleri ve orkestra dağarına hakimiyeti, form ve armoni bilgisi, yüksek işitme ve yönetme becerilerine sahip olması, bireysel çalgıların-

da her biri ayrı kazanımlara sahip olan öğrencilerin kişisel ve sosyal doyuma ulaşmalarında ve çalgı eğitiminin amaçlarına ulaşmasında çok büyük önem arz eder.

Elbi'ye (2008) göre orkestra partileri, orkestra üyelerinin ritim, tempo, entonasyon, yay teknikleri, cümleme gibi konularda solo çalışmalarını da etkileyecek şekilde gelişmelerine olanak sağlayarak çalgıya hakimiyeti ve teknik gelişimi destekler.

Orkestrada yer alan öğrenci kendi partisindeki müzikal ve teknik zorluklarla karşı karşıya gelirken aynı zamanda toplu çalışmada tekniklerinin neler olduğu ve bunların uygulamadaki görünümünü içselleştirir. Böylelikle çeşitli eserleri seslendirmeye yönelik çalışmalarla toplu çalma davranışlarını geliştirir.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, yaylı çalgı öğrenci orkestralarında makamsal ve tonal iki örnek eserin müzikal analizini gerçekleştirerek bu eserler üzerinden toplu çalışma tekniklerine ilişkin çalışma önerileri geliştirmek, yaylı çalgı öğrenci orkestraları eğitim yöntemlerine bir bakış açısı kazandırarak öğrencilerin orkestra eğitimine ilişkin kaynak oluşturmaktır. Araştırma yaylı çalgı öğrenci orkestraları eğitim yöntemlerine bir bakış açısı kazandırarak öğrencilerin orkestra eğitimlerine ilişkin kaynak oluşturmayı ve böylelikle Türk müzik eğitimine katkıda bulunmayı amaçlaması bakımından önem arz etmektedir.

Bu çerçevede araştırmanın problem cümlesi “Örnek olarak seçilen bir makamsal ve bir tonal eser üzerinde toplu çalışma tekniklerinin uygulanması nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırma mesleki müzik eğitimi verilen kurumlardaki öğrenci orkestralarından yaylı çalgılar orkestrası ve bu orkestralarda yer alan keman, viyola ve viyolonsel den oluşan toplulukların orkestra eğitim yaklaşımlarıyla, belirlenen eserlerin form ve teknik analiziyle sınırlandırılmıştır.

YÖNTEM

Genel olarak incelenen durumu saptayıp göz önüne sermek, doğal şartlara uyum sağlayarak derinlemesine açıklamak amacıyla gerçekleştirilen betimsel nitelikli (Çepni, 2007) bu çalışmada yaylı çalgı öğrenci orkestraları için biri makamsal, diğeri tonal olmak üzere iki eser müzikal analiz yöntemiyle ele alınarak form analizine tabi tutulmuştur. Bu eserler üzerinden orkestrada toplu çalışma teknikleri ve eğitim yöntemlerine yönelik yaklaşımların nasıl olabileceğine ilişkin öneriler geliştirmek amacıyla ilgili alan yazın çerçevesinde müzikal ve teknik analizlerden yararlanılmıştır. Müzikal analiz, çağdaş müzik teorisinde müzik parçası hakkında bilgi üretmek, müziğin işleyişini öğrenmektir (McCreless, 1997, s. 294; Sheehy, 2017, s. xii). Akt.: (Fışkın, 2018: 281).

19. yüzyıldan günümüze kadar kullanılan birçok analiz yöntemi olmasına rağmen, en yaygın olarak kullanılmış analiz yöntemleri arasında armonik analiz, form analizi, Schenker analizi ve perde sınıfı analizi sayılabilir (Bulur, 2019:25).

Toplu çalışma tekniklerine ilişkin önerilerin geliştirilmesi bağlamında eserler belirlenirken, eserlerin orta seviyede bir öğrenci orkestrasının düzeyine uygun, müzik-

sel anlamda zengin öğelerden oluşmuş olmasına, sol el ve yay teknikleri bakımından öğretici nitelik taşımasına özen gösterilmiştir. Eserler yaylı çalgılarda sol el ve sağ el tekniğinin yanı sıra müzikal öğeler bakımından hem bütünsel olarak hem de ölçüler halinde derinlemesine irdelenmiştir. Eserlerin belirlenmesinde uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Araştırma görüşme, gözlem, anket, test, ölçek, video/film ve ses kaydı gibi veri toplama yöntemleri ile gerçekleştirilmediğinden etik kurulu onayı gerektirmemiştir.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, yaylı çalgı öğrenci orkestraları toplu çalışma tekniklerine yönelik örnek yaklaşımların (stratejilerin) ortaya konması amacıyla seçilen iki örnek eser üzerindeki müzikal ve teknik analiz çalışmasıyla elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Eserlere ilişkin çözümlemeler, eserin yapısal ve karakteristik özellikleri, sol el ve sağ el tekniği, dizi çalışmaları, ritmik çeşitlilik, nüans vb. boyutlarda ele alınmıştır.

Örnek olarak seçilen makamsal bir eser üzerinde toplu çalışma teknikleri

Araştırmada toplu çalışma tekniklerinin uygulanması amacıyla seçilen makamsal eser, Ege yöresine ait bir Muğla zeybeğidir. Zeybek, daha çok Ege Bölgesi'nde yoğunlaşmış olan köklü bir halk dansımıza eşlik eden müzik türüdür (Say 2002: 595). Zeybekler çalınış ve söyleniş itibarıyla heybetli ve etkileyici bir ifadeyle yorumlanmaktadır.

Toplu çalışma tekniklerinin uygulanmasına yönelik olarak Geleneksek Türk müziğinde Muhayyer makamı dizisindeki seslerden örülü Kerimoğlu Zeybeği seçilmiştir. Pelikoğlu'na göre (2012), Türk halk müziği dizilerini adlandırmada makam dizileri ve makam isimlerinden yararlanılmasına yönelik yaklaşım, ortak bir müzikal birlik oluşturmak açısından yararlıdır. Dağlı (2020), Zeybek müziklerindeki melodik yapıların makam ya da makamsal dizi olarak belirtilmesinin doğru bir yaklaşım olacağını, Zeybek melodilerinin, makamın kendisiyle ya da makamsal dizi terimleri ile açıklanabileceğini belirtmektedir.

Yaylı çalgılar öğrenci orkestralarında çalım kolaylığı ve ses birliği oluşturmak amacıyla muhayyer makamı dizisindeki ses aralıkları tampere sisteme uyarlanarak seslendirilebilir.

Makamın aralıklarının tuşe üzerinde özümsebilmesi bakımından ilk olarak tüm orkestraya dizi çalışmalarının yaptırılması yararlı olacaktır.

Eserin tümüne bakıldığında her partide on altılık notaların aynı kalıplarla tekrar edildiği görülmektedir. Bu on altılık notaların belirgin, kesin ve dinamik bir ifade ile çalınabilmesi amacıyla, makam dizisini bir vuruşluk zamanların ardından on altılık zamanlarla da çalışılması yararlı olacaktır.

Bu çalışma tüm orkestraya değişik ritim kalıpları ve arşe hareketleri ile de yaptırılabilir.

Eser, dokuz ölçü devam eden, viyola ve viyolonsel partileri ile başlamaktadır. Viyolonsel partisi eşlik konumunda iken viyola partisi, ana ezgiyi çalmaktadır. Burada önemli olan, partitürde de belirtildiği üzere, viyolonsellerin viyolalara göre daha piyano bir ifade ile çalmalarıdır. Bunun için viyolonsellerin yayı kullanırken viyolaya göre daha az basınçla çalması sağlanmalıdır. Beşinci ve altıncı ölçülerde viyolonsel partisinden çaldığı ezgi, viyola partisinden dört ve beşinci ölçülerde çaldığı ezginin (imitasyonu) taklitidir. Bu nedenle beşinci ve altıncı ölçülerde viyolonsel partisinden adeta bir yankı gibi duyulması gerekir. Bu yankı etkisinin sağlanabilmesi amacıyla viyolonsellerin arşeyi baskısız kullanmaları ve büyük yay düşünmeleri, viyolaların ise eşige yakın çalmaları gerekmektedir.

Onuncu ölçüden itibaren viyola ve viyolonsel partilerindeki ezgi ve ritim kalıpları I. ve II. Keman partilerinde gelmektedir. I. Keman partisi ana ezgiyi viyola partisinden alırken II. Kemanlar eşlik konumundadır. Burada da I. Kemanların forte bir ifadeyle çalabilmeleri bakımından eşige yakın çalmalı, II. Kemanların ise arşeyi baskısız kullanmalı ve büyük yay düşünmelidir.

On dokuzuncu ölçüde I Keman partisinden gelen noktalı sekizlik-on altılık ritim kalıbı Zeybek karakterinin vurgulanması bakımından önem taşımaktadır. Tartımın doğru bir ifade ve sürede çalınabilmesi için noktalı ritmin uzun, onaltılık ritmin ise

otuz ikilik sürede düşünülmesinde yarar vardır. Bu ölçüde I. Keman partisinde ritme yönelik güçlüklerle karşılaşılabilir. Bu güçlüklerin aşılmasına yönelik olarak önce I. Kemanlara ritim kalıbı boş telde çalıştırılabilir.

Tartım, tüm I.Keman grubunda oturduktan sonra, eserdeki notalarla çalıştırılabilir.

Bir vuruşun üç eşit zamana bölünmesiyle oluşan üçlemelerin, orkestrada bir bütün olarak çalınmasında güçlüklerle karşılaşılabilir. Yirminci ve yirmi birinci ölçülerde sırasıyla II. Keman, I. Keman, Viyola ve Viyolonsel partilerinde gelen üçlemeler tüm partilerde aynı anda ve eşit süreli olarak çalınmalıdır. Her partinin üçlemeleri aynı anda ve eşit zamanlı çalabilmesini sağlamak amacıyla, eserin bu pasajının ayrıca çalıştırılması yararlı olacaktır.

Yirmi iki ve yirmi üçüncü ölçülerde, ana ezgi I. ve II. Kemanlardadır. I. Keman

partisinin bir sekizli oktav üstten yazıldığı bu ölçülerde önemli olan tüm kemanların, on altılık notaları aynı anda çalabilmeleridir. On altılık notaların birlikte ve eserin karakterine uygun olarak dinamik çalınabilmesinde güçlüklerle karşılaşılabilir. Bu güçlüklerin çözümüne yönelik olarak yayın mümkün olduğunca büyük ve detaşe düşünülmesi öğütlenabilir. Yayın büyük düşünülebilmesi için yaya kolun doğal ağırlığı verilmeli ve kol hareketleri mümkün olduğunca rahatlatılmalıdır. (Karkın 2004).

Eserin, sekizlik nota ve sekizlik suslardan oluşan on, yirmi sekiz, otuz yedi, yetmiş üç ve seksen ikinci ölçülerinde notaların-susların sürelerinde ve birlikte çalınabilmesi önemlidir. Susların belirginleştirilebilmesi ve sekizlik notalarda geç kalınması bakımından yay tele temas etmelidir.

Eserde yer alan ve iki partinin aynı anda çaldığı bu türlü pasajlarda öğrenci hem tartımı doğru çalmaya çalışıp hem de nota okumaya çalışacağından, uygulamada güçlükler yaşanabilir. Bu nedenle önce boş telde, grup çalışmaları yaptırılabilir.

Yirmi sekizinci ölçüde viyola ve viyolonsel partilerine geçen ezgide, diğer partilerde de gelen noktalı tartım ve on altılık notaların, eserin karakterine uygun bir ifade ile çalınmasına özen gösterilmelidir. Bu ezgi ve tartımın doğru çalınabilmesi amacıyla, yayın kullanımında detaşe (detache) tekniğinin düşünülmesi öğütlenerek, boş telde, ifadeye yönelik tartım çalışmaları yaptırılabilir. Dalkıran'da (2006) detaşe (detache) uygulamalarının öncelikle boş teller üzerinde gerçekleştirilmesi gerektiğini daha sonra notaların eklenmesinin uygun olacağını belirtmektedir. Yirmi sekizinci ölçüden otuz altıncı ölçüye kadar viyola ve viyolonsel partileri ana ezgiyi birlikte çalmaktadır. Bu

pasajlar seslendirilirken doğal kol ağırlığını koruyarak tam kıl kullanılmalı ve küçük arşe kullanımından sakınılmalıdır. Elbi'de (2008) forte pasajların kol ağırlığını telin üzerine yansıtarak, yayı çevirmeden, yayın kıllarının hepsi tele sürtecek şekilde büyük arşe kullanarak seslendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Aynı ezgiyi seslendiren viyola ve viyolonsel partilerini çalan çalıcıların sağlam bir entonasyon açısından birbirlerini dinleyerek çalmaları gerekmektedir.

Tartım, doğru olarak oturduktan sonra, eserdeki notalarla tekrar edilmesi yararlı olacaktır.

Eserde kırk altıncı ölçüden itibaren ezgiyi alan viyolaların, özellikle on altılık notalarda büyük ve baskısız yay kullanmaları gerekir. Young'ın da (2007) belirttiği üzere bu kısımlarda detaşe tekniği aksan yapmadan bağlı (legato) yaylarla uygulanabilir. Bu ölçüden itibaren tutan seslerle eşlik konumuna geçen viyolonsel ve bol vibrato yaparak piyano çalmalıdır. Elli beşinci ölçüden itibaren aynı ezgi ve tartım, I. Keman ve II. Keman partilerine geçmektedir. Burada da I. Kemanlar ana ezgiyi çalarken, eşlik konumunda olan II. Kemanlar vibratolu ve piyano çalmalıdır.

Altmış dördüncü ölçüde ise ana ezgi I. Keman ve viyola partisindedir. II. Keman ve viyolonsel partileri ise eşlik konumundadır. Eşlik konumunda olan partiler, tutan seslerde bağlı bir ifadeyle vibratolu çalmalıdır.

Shoonderwaldt (2009), çalıcı ve çalgı arasındaki etkileşimi detaylı bir biçimde tanıtmayı ve yay-tel etkileşiminin dayattığı kısıtlamalara çalıcının nasıl uyum sağladığını betimlediği çalışmasında süregelen notlarda yay kontrol yaklaşımlarına odaklanmıştır. Keman ve viyolada onaltılık notalarda yay hızının çok benzer olmasına karşın viyolalarda yay basıncının özellikle Do telinde daha yüksek olduğuna dikkat çekmektedir.

Bu bağlamda eserde ana ezgiyi seslendiren partilerin süregelen notalarda yay hızı ve basıncını dengeleyen bir yaklaşımla kontrolü elden bırakmamalarında yarar gö-

rılmaktadır. Bunu yaparken parmak, bilek ve kolun hareketlerinin dengeli bir biçimde uyumuna dikkat edilmelidir. Nitekim bu hususta Alpagut (2005), ses mükemmelliğinde sağ el parmakları ile sağ bilek ve sağ önkol arasındaki eşgüdümün büyük önem arz ettiğini, yayın bilinçsiz bir biçimde kullanımının öğrencide kolay, kolay giderilemeyecek bir detaşe tekniği kusuru oluşturabileceğini vurgulamaktadır.

Eserin yetmiş üçüncü ölçüden sekseninci ölçüye kadar ana ezgi viyolonsel partisindedir. Yapısı itibarıyla pes bir tınıya sahip olan viyolonsellerin ana ezgiyi duyurabilmeleri için yayın eşige yakın olması ve sol el baskısının sağlam olması gerekir.

Eserde yer alan imitasyonlar (taklitler), onaltılık ve sekizlik tartımların değişik parti ya da partilerde duyulması eserin geneline hakim olan ve özellikle ortaya çıkarılması gereken ifadelerdir. İmitasyonların bulunduğu pasajların doğru ve güzel duyulabilmesi, partilerin birbirini dinlemesiyle mümkün olacaktır. On altılık ve noktalı tartımların ritme uygun, eşit zamanlı gelmesi Zeybek karakterinin ortaya çıkarılabilmesi bakımından oldukça önemlidir.

Eserin biçim analizinin yapılması, eserin bir bütün olarak görülebilmesi bakımından yararlı olacaktır. Kerimoğlu Zeybeği, makamsal bir yapıya sahip olması nedeniyle, Batı Müziği biçimlerinden farklılık göstermektedir. Yorum aşamasında, eserin bölümlere ayrılması, çalışmalara kolaylık ve katkı sağlayacaktır.

Tablo 1 Kerimoğlu Zeybeği'nin Biçim Analizi

<i>Bölüm</i>	<i>Ölçü Numarası</i>
A	1-18
B	19-27
C	28-45
D	46-72
A	73-90

Örnek olarak seçilen tonal bir eser üzerinde toplu çalışma teknikleri

Araştırmada, toplu çalışma tekniklerinin uygulanması amacıyla seçilen uluslararası eser Johann Sebastian BACH'ın Sol Minör tonunda Polonaise isimli dansıdır.

Polonaise, Polonya'nın en tanınmış yaygın danslarından biri ve bu dans için yazılmış müzik anlamındadır (Say 2002: 431). 3/4 lük ölçü içinde gelişen karakteristik ritimleri, genellikle kahramanca ve ihtişamlı motiflerden oluşur. Formu iki veya üç trio ile yazılmış, üç bölümlü şarkı formudur (Koray 1957: 171).

Besteci, org virtüözü, koro ve orkestra şefi, teoriysen ve öğretmen olan J.S. Bach'ı diğer bestecilerden ayıran en önemli stil özelliği, birbirinden tamamen ayrı iki çok seslilik yöntemini, orta çağdan devraldığı yatay yazı sistemi olan kontrpuan ile dikey yazı sistemi olan armoniyi ustalıkla birleştirebilmesidir (Tarcan 1987:71).

Bach'ın eserleri, sanatsal değeri yüksek, armonik açıdan yoğun ve zengin eser-

ler olduğu kadar, müziğin her alanında eğitim aracı olarak da son derece önem verilen eserlerdir. Bu nedenle J.S. Bach'ın eserinin orkestra eğitiminde toplu çalışma tekniklerinin uygulanmasında eğitici olduğu düşünülmektedir.

Eserin yorumlanmasına geçmeden önce, eserin tonunun, daha iyi anlaşılabilmesi ve aralıkların tuşe üzerindeki yerlerinin oturabilmesi ve doğru entonasyonla çalışabilmesi açısından, ilk olarak dizi çalışmaları yaptırılması yararlı olacaktır. Sol Minör tonda başlayan eserin B bölümünde, Si Bemol Majör tona modülasyon yapılmıştır. Bu nedenle öncelikle Si Bemol Majör dizi çalışmalarına yer verilmelidir.

Ardından ilgili minörü olan Sol Minör tonda dizi çalışmaları yaptırılabilir.

Bu çalışmanın ardından, eserde yer alan noktalı ve onaltılık tartımların oturulmasına yönelik olarak dizi çalışmaları yaptırılmasında yarar olacaktır.

Eserde yer alan sekizlik ve dörtlük notalar stakato (*staccato-belli ederek*) bir ifade ile çalınmalıdır. Barok geleneğinde sekizlik ve dörtlük notalar stakato (*staccato*), on altılık notalar ise detaşe (*detache*) bir ifade gerektirir. Bu nedenle eserin yorumlanmasına geçmeden önce stakato (*staccato*) çalışmalarının yaptırılmasında yarar olacaktır.

Gök (2020), stakato sağ elde sağlamlık ve esneklik gerektiren bir yay tekniği olduğunu, ayrı yönlerde yapılan stakatoda notaların birbirinden daha keskin bir ifade ile ayrıldığını, farklı yaylarda gelen stakato notalarda her notanın başında yayın tel üzerine sıkıştırılıp basıncın hemen bırakılması hareketine dayalı daha belirgin bir artikülasyon hissedildiğini belirtmektedir.

Stakato (*staccato*) ifadenin yazılışı bu olmasına karşın duyuluşu aşağıdaki örnekte belirtildiği gibidir.

Esere, Viyolonsel ve I. Keman partileri başlamaktadır.

Violin

Viola

Violoncello

Birinci ölçüde ana ezgi I. Keman partisindedir. İkinci ölçünün ikinci vuruşunda II. Keman ve Viyolonsel partisindeki sekizlik stakato (*staccato*) hareketlerin öne çıkarılması önemlidir.

Üçüncü ve dördüncü ölçüde ana ezgi yine I. Keman partisindedir. Dördüncü

ölçünün son iki vuruşunda Viyolonsel partisindeki Sol Minör arpej duyurulmalıdır.

Eserde birinci tekrara kadar olan bölüm A bölümüdür. Tekrarlar, Barok Dönem geleneğine göre *piyano* (*p*) olmalıdır.

Beşinci ölçüde Viyolonsel ve I. Keman partilerinin noktalı sekizlik-on altılık tartımda paralel üçlü hareketin duyurulması önemlidir. Daha sonraki beş ölçüde ana ezgi yine I. Keman partisindedir. Bu ölçülerde, diğer partiler eşlik konumunda olmalarından ötürü I. Kemanlara göre daha *piyano* çalmalıdır.

Altıncı ölçüde, Viyolonsel partisinde bulunan sekizlik stakato (*staccato*) tartım öne çıkmalıdır. Altıncı ölçünün bitmesiyle, B bölümü de biter. B bölümünün sonunda Viyolonsel partisinde gelen bu tartım ile C teması başlamaktadır. Buna göre eserin biçimi Tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2 (Polonaise İsimli Eserin Biçim Analizi)

Bölüm Numarası	Ölçü Numarası	Ton
A	1-4	Sol Minör
B	5-10	Si Bemol Majör
C	11-16	Sol Minör

C temasının başladığı on birinci ölçüden eserin sonuna kadar, I.Kemanlar biraz daha önde olacak şekilde, tüm partiler bir ölçü *forte* (*f*), bir ölçü *piyano* (*p*) bir ifade ile çalmaya özen göstermelidir.

On beşinci ölçünün son vuruşunda Viyola partisinde gelen sekizlik ve iki on altılıktan oluşan tartımın duyurulmasına dikkat edilmelidir. Bu vuruşta Viyolaların çaldığı ezgi, I.Keman partisinin (takliti) imitasyonudur. Eserin finalinde ise tüm partiler *piyanoya* (*p*) düşmelidir.

Bir eserin en can alıcı yerleri, zirve noktalarıdır. Kimi eserlerde bir vuruş, kimi eserlerde ise bir ya da birkaç ölçü süren zirve noktaları, yorum dinamikleri bakımından son derece önemlidir. Bach'ın bu eserinde her bölümde gelen zirve noktaları Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3 Polonaise İsimli Eserin Zirve Noktaları

Bölüm	Zirve Noktasının Bulunduğu Ölçü	Vuruş
A	3	2
B	5	2
C	11	1

Eser yorumlanırken cümle sonlarına da dikkat edilmelidir. Müziğin bir dili ve ifadesi olduğu unutulmamalı, cümle sonlarında sforzandolardan (ani vurgu) mümkün olduğunca kaçınılmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, orta seviyede bir yaylı çalgı öğrenci orkestrasının seviyesine uygun, sol el ve yay teknikleri bakımından öğretici nitelik taşıyan ve müziksel anlamda zengin öğelere sahip olmasına özen gösterilen, ulusal ve uluslararası olmak üzere biri makamsal diğeri tonal yapıdaki iki eser müzikal ve teknik analize tabi tutularak toplu çalışma tekniklerinin uygulamadaki görünümü bakımından irdelenmiştir. Bu doğrultuda yaylı çalgı öğrenci orkestraları için toplu çalışma önerileri geliştirilmiştir.

Yapılan biçimsel ve teknik analizler sonucunda Kerimoğlu Zeybeği adlı eserin 5 bölüm ve 90 ölçüden oluştuğu, 2/4'lük bir ritmik yapıya sahip olduğu, eserde tüm partiler açısından detaşe tekniğinin kullanılması gerektiği, imitasyonlar sıklıkla yer almakla birlikte forte, mezafor ve piyano nüansların işe koşulduğu anlaşılmıştır. Öğrenci orkestralarıyla çalışmalarda nüansa uygun bir biçimde yay kullanımını gerçekleştirmenin karşılaşılan başlıca sorunlardan biri olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak forte seslendirilmesi gereken pasajlarda büyük arşe kullanımına ve yay basıncının artırılarak tam kıl kullanılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiği piyano seslendirilmesi gereken pasajlarda ise tam tersinin düşünülmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

Detaşe tekniğinin uygulanmasında mümkün olduğunca eşit yay kullanımına özen göstermenin yanısıra basınç ve gürülüğün dengelenmesinin önemi göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırma sonucunda eserde yer alan üçlemelerin tüm partilerde aynı anda ve eşit süreli olarak çalınması amacıyla ilgili pasajların kümelenendirilerek çalışılmasının başarımlı gücünü geliştireceği anlaşılmıştır.

Yaylı çalgı öğrenci orkestralarında eserlere yönelik toplu çalışmaların amacına ulaşabilmesi, etkili ve yararlı olması için teknik açıdan çalışılan eserlerde ritmik, melodik, metrik, armonik v.b. yapılanmaların sol el ve sağ elde yayın kullanımına yansımaları bağlamında ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Shoonderwaldt, (2009), Elbi (2008), Varış (2007), Young, (1999), Dalkıran (2006) ve Alpagut (2005)'ün görüşleri de bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Araştırmada seçilen tonal eser üzerinde gerçekleştirilen analizler sonucunda Johann Sebastian BACH'a ait Polonaise isimli eserin sol minör tonunda yazıldığı, sanatsal değeri yüksek, armonik açıdan yoğun ve zengin olduğu, 3/4 'lük ritmik yapıya ve 3 bölümlü şarkı formuna sahip olduğu, 16 ölçüden oluştuğu, eserin sağlam bir entonasyonla seslendirilebilmesi bakımından sib majör ve sol minör tonunda dizi çalışmalarına ağırlık verilmesinin yararlı olacağı, eserde yer alan sekizlik ve dörtlük notaların stakato (*staccato-belli ederek*) bir ifade ile çalınması gerektiği, forte, mezafor ve piyano nüanslarının işe koşulduğu anlaşılmıştır. Eserde zirve noktalarının üçüncü, beşinci ve onbirinci ölçüler olduğu ve bunun yorum dinamikleri bakımından önem arz

ettiği, yorumlamalarda müzikal ifadeye dikkat edilmesi, cümle sonlarında ani vurgulardan kaçınmaya, forte ve piyano arasındaki zıtlığın ön plana çıkartılarak barok müziğin gerektirdiği karakteri yansıtmaya özen göstermek gerektiği belirlenmiştir. Artikülasyonun hissedilmesi bakımından eserin yorumlanmasına geçmeden önce stakato (*staccato*) çalışmalarının yaptırılmasının yararlı olacağı saptanmıştır. Bu sonuç, Gök (2020) ve Büyükaksoy (1997)'un araştırmalarında ortaya koyduğu sonuçlarla paralellik arz etmektedir.

Açıklanan tüm bu yaklaşımların orkestranın başarısını artıran bir etmen olduğu; çağdaş eğitim felsefesinin benimsendiği ve özümsemiştiği bir anlayışla orkestra eğitimi sürecinin kuram ve uygulama boyutlarıyla bir bütün halinde sağlam ve tutarlı bir çerçeveye oturtulması, düzenli ve yöntemli bir biçimde çeşitli boyutlarıyla geliştirilip zenginleştirilmesine (Varış, 2007:27) katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yaylı çalgı öğrenci orkestralarını çalıştıran eğitimcilerin eğitim yöntemlerinde bu tür yaklaşımlara yer vermesi, orkestra için alınan yolun daha sağlıklı ve verimli olmasının önünü açacaktır. Akyürek'in (2018) görüşleri de bu görüşü destekler niteliktedir. Eğitim-öğretim amaçlı yaylı çalgı öğrenci orkestralarında, eğitim yöntemleri şeflere göre değişiklik gösterebileceğinden farklı yaklaşımları içeren eğitim yöntemlerine yönelik yayınların sayısı artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyürek, R. (2018). Müzik eğitimcisi yetiştiren kurumlarda toplu çalgı eğitiminde yeni yaklaşımlar. *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 5 (23), 1078-1084.
- Alpagut, U. (2005). Keman eğitiminde “detache” tiplerindeki hız-uzunluk değişimleri ile sağ el bilek ve kol üzerinde açıl/devinşel etkileşimler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 1-10.
- Biber, Ö., N. (2001). Müzik öğretmenini yetiştiren kurumlarda orkestra-oda müziği eğitiminde yaylı çalgıların yeri ve önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 93-99.
- Bulur, E. (2019). Müzik analizinde Schenker yaklaşımı. *Konservatoryum - Conservatorium*, 6(1), 21-46. <https://doi.org/10.26650/CONS2019-0004>
- Büyükaksoy, F. (1997). *Keman öğretiminde ilke ve yöntemler*. Armoni Ltd. Şti.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (Genişletilmiş 3. Baskı). Celepler Matbaacılık.
- Dalkıran, E. (2006) Keman eğitiminin başlangıç aşamasında “Detache ve Legato” yay tekniklerinin keman öğrencilerine aktarımı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 125-142.
- Dağlı, H. A. (2020). *Zeybek oyunlarının sahne sunumlarında orkestrasyon ve özgün kompozisyon denemeleri* [Yeterlik Tezi]. Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Delikara, A. (2017). *Yaylı çalgı öğrencilerinin orkestra/oda müziği dersine ilişkin görüşleri*. I. Uluslararası İpek Yolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu. 21-23 Eylül. Nevşehir.
- Elbi, C.C. (2008). *Seçilmiş orkestra eserleri viyolonsel partilerinin teknik incelemesi* [Sanatta Yeterlik Tezi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erol, T. (2005). *Yaylı çalgı öğrenci orkestralarının eğitim yöntemlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fışkın, Ü. (2018). Sistematik müzikolojide 20. yüzyıl analiz yöntemleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 281-314.
- Gök, M. (2020). Öğrenci orkestralarının seslendirdiği eserlerdeki viyolonsel partilerinin Otakar Sevcik Op. 2, 5 numaralı etütte yer alan varyasyonlar açısından analizi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 26(Müzik Özel Sayısı), 396-422. doi: <https://doi.org/10.35247/ataunigsed.638699>
- Gönlüm, Y., E. (2015). Seçilmiş orkestra eserlerinin keman partilerinin teknik açıdan incelenmesi ve çalışma önerileri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*. 5 (8), 93-107.
- Karkın, K. (2004). *Yayınlanmamış ders notları*. Sivas.
- Koray, F. (1957). *Müzik formları*. Maarif Basımevi.
- Pelikoğlu, M. C. (2012). *Geleneksel Türk halk müziği eserlerinin makamsal açıdan adlandırılması*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Randel, D.M. (1969). *The new Harvard dictionary of music*. Harvard College Pub.
- Say, A. (2005). *Müzik ansiklopedisi besteciler, yorumlar, eserler, kavramlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2002). *Müzik sözlüğü*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Shoonderwaldt, E. (2009). The Player and the bowed string: Coordination and control of bowing parameters in violin and viola performance. *Journal of Acoustical Society of America*. 126 (5), 2709-2720.
- Tarcan, H. (1987). *Bach üzerine bir çalışma*. Pan Yayıncılık.
- Varış, Y.A. (2007). *Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalları orkestra ve yönetimi dersi öğretim sürecinin betimlenmesi ve değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Young, D. (1999). A methodology for investigation of bowed string performance through measurement of violin bowing technique [doctoral dissertation]. MIT, Boston, MA.

EK I: Kerimoğlu Zeybeği-Düzenleme: Yücel KÖSE

KERİMOĞLU - AL YAZMA

largo ♩ = 62 Düz. Yücel KÖSE

The musical score is for a string orchestra and includes parts for Violin I, Violin II, Viola, Cello, Violoncello I, Violoncello II, Viola, and Violoncello. The tempo is marked 'largo' with a quarter note equal to 62 beats. The key signature is one flat (B-flat). The score is divided into three systems. The first system shows the Violin I, Violin II, Viola, and Cello parts. The second system shows the Violoncello I, Violoncello II, Viola, and Violoncello parts. The third system shows the Violoncello I, Violoncello II, Viola, and Violoncello parts. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like 'f' and 'mf'.

19

Vln. 1

Vln. 2

Vla

Vc

ff

f

mf

mf

23

Vln. 1

Vln. 2

Vla

Vc

mf

mf

f

30

Vln. 1

Vln. 2

Vla

Vc

37

Vln. 1 *f*

Vln. 2 *mf*

Vla. *f*

Vcl. *mf*

43

Vln. 1

Vln. 2

Vla. *mf*

Vcl. *p*

49

Vln. 1

Vln. 2

Vla.

Vcl.

55

Vln. I *mf*

Vln. II *p*

Vla.

Vc.

61

Vln. I *mf*

Vln. II *p*

Vla. *mf*

Vc. *p*

67

Vln. I

Vln. II

Vla.

Vc.

The image displays three systems of musical notation for a string orchestra. Each system consists of four staves: Violin I (Vln. I), Violin II (Vln. II), Viola (Vla.), and Cello/Double Bass (Vcl./Db.).

- System 1 (Measures 13-18):** Violins I and II have whole rests. Viola and Cello/Double Bass play a rhythmic pattern of eighth notes. Dynamic markings include *f* and *ff*.
- System 2 (Measures 19-24):** Violins I and II enter with a melodic line. Viola and Cello/Double Bass continue the rhythmic pattern. Dynamic markings include *f* and *mf*.
- System 3 (Measures 25-30):** All instruments continue their respective parts. The system concludes with a double bar line and a final dynamic marking of *ff*.

EK II: Polonaise-J.Sebastian Bach

POLONAISE

Allegretto

The musical score is divided into three systems. The first system includes Violin I, Violin II, Viola, and Violoncello staves. The second system includes Violin I, Violin II, Viola, and Violoncello staves. The third system includes Violin I, Violin II, Viola, and Violoncello staves. The score is in 3/4 time and B-flat major. The tempo is marked *Allegretto*. The dynamics are marked *mf* (mezzo-forte) for the first system, *f* (forte) and *mp* (mezzo-piano) for the second system, and *f* and *p* (piano) for the third system. The score is numbered 9 at the beginning of the third system.

Violin I
Violin II
Viola
Violoncello

Vln I
Vln II
Vla
Vc.

9

Vln I
Vln II
Vla
Vc.

13

Vln I

Vln II

Vla

Vc.

f

p

The image shows a musical score for four string instruments: Violin I, Violin II, Viola, and Cello. The score is written in 2/4 time and features a key signature of one flat (B-flat). The first measure of the score is marked with a '13' above the staff. The Violin I part begins with a half note G4, followed by a quarter note A4, and then a half note B4. The Violin II part begins with a half note F4, followed by a quarter note G4, and then a half note A4. The Viola part begins with a half note E4, followed by a quarter note F4, and then a half note G4. The Cello part begins with a half note D3, followed by a quarter note E3, and then a half note F3. The score includes dynamic markings: 'f' (forte) for the Violin II part and 'p' (piano) for the Viola part. The score is written in a standard musical notation style with a treble clef for Violin I and II, and a bass clef for Viola and Cello.